

Tipologija prosvjednika i politički stavovi

Analiza jednog studentskog bunta

dr. sc. Benjamin Čulig, red. prof.
Ksenija Klasnić, zn. nov.

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za sociologiju
Ivana Lučića 3, 10 000 Zagreb
bculig@ffzg.hr
kklasnic@ffzg.hr

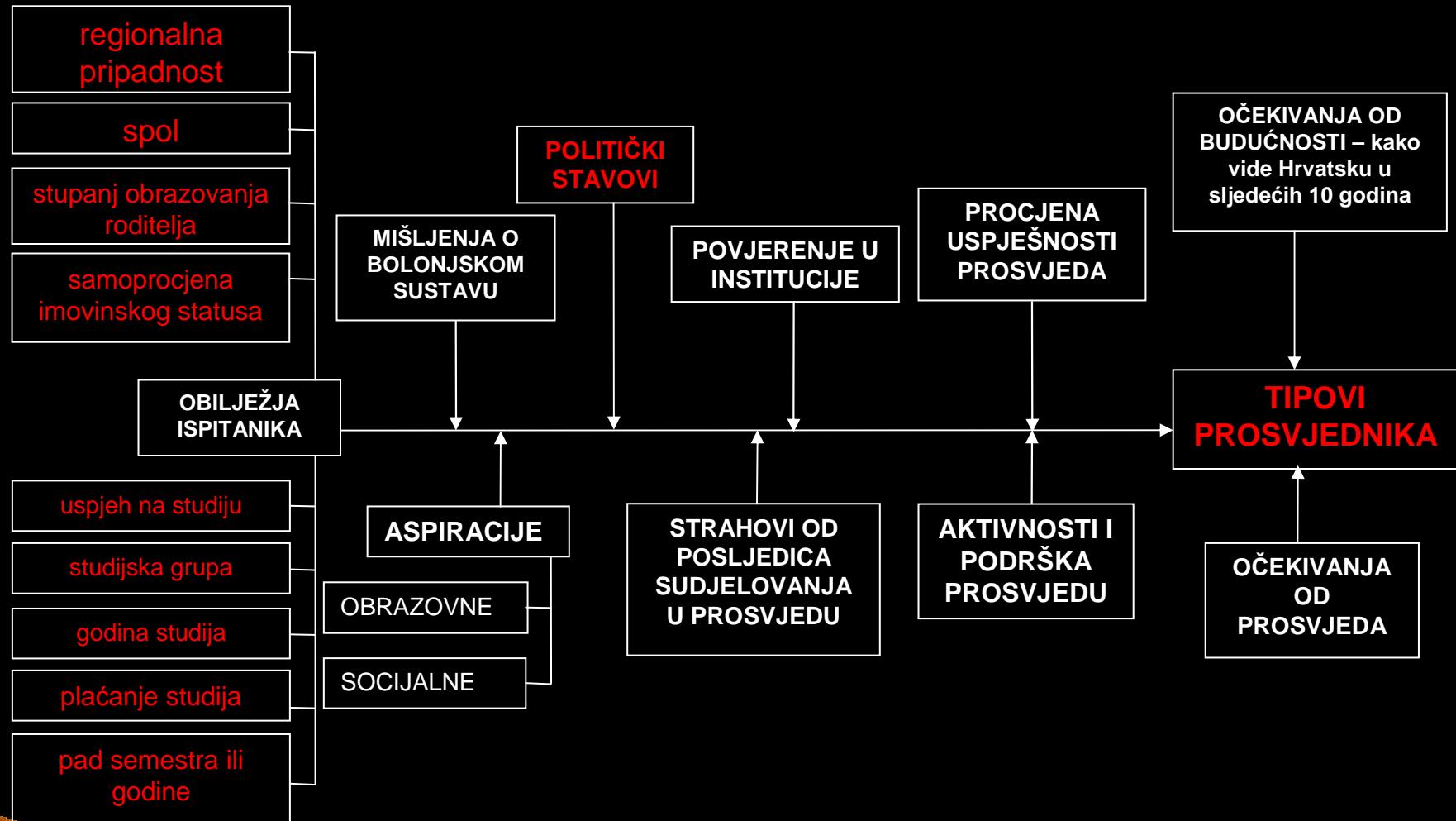
Uvod

- ▶ Studentski prosvjed za besplatno obrazovanje
– proljeće 2009.godine
- ▶ Prosvjed je započeo mirnom okupacijom Filozofskog fakulteta u Zagrebu u ponedjeljak, 20.4.2009, a bio je iniciran od strance nezavisne studentske inicijative za pravo na besplatno obrazovanje
- ▶ Studenti su zahtijevali besplatno obrazovanje za sve i to na svim razinama visokog obrazovanja (preddiolomskoj, diplomskoj i doktorskoj razini)

Uvod

- ▶ Okupacija prostora Fakulteta
- ▶ Prestanak (gotovo) svih nastavnih aktivnosti
- ▶ Prosvjednici su organizirali velik broj alternativnih predavanja i mnoge druge edukativne, ali i zabavne aktivnosti
- ▶ Plenumi – svake večeri
- ▶ Prosvjed je ukupno trajao 34 dana

Konceptualna shema

Ciljevi istraživanja

- ▶ Ustanoviti jesu li prosvjednici homogena grupa te, ako nisu, ustanoviti što ih to međusobno razlikuje
- ▶ Konstruirati tipologiju utemeljenu na stavovskoj strukturi koja se odnosi na potencijalno različita mišljenja vezana uz temeljne prosvjedničke zahtjeve, osobne razloge i motive prosvjedovanja te sagledavanje uspjeha i mogućih posljedica prosvjeda
- ▶ Dobiti uvid u odabране političke, sociokulturne i socioobrazovne aspekte plenumske populacije FFZG-a

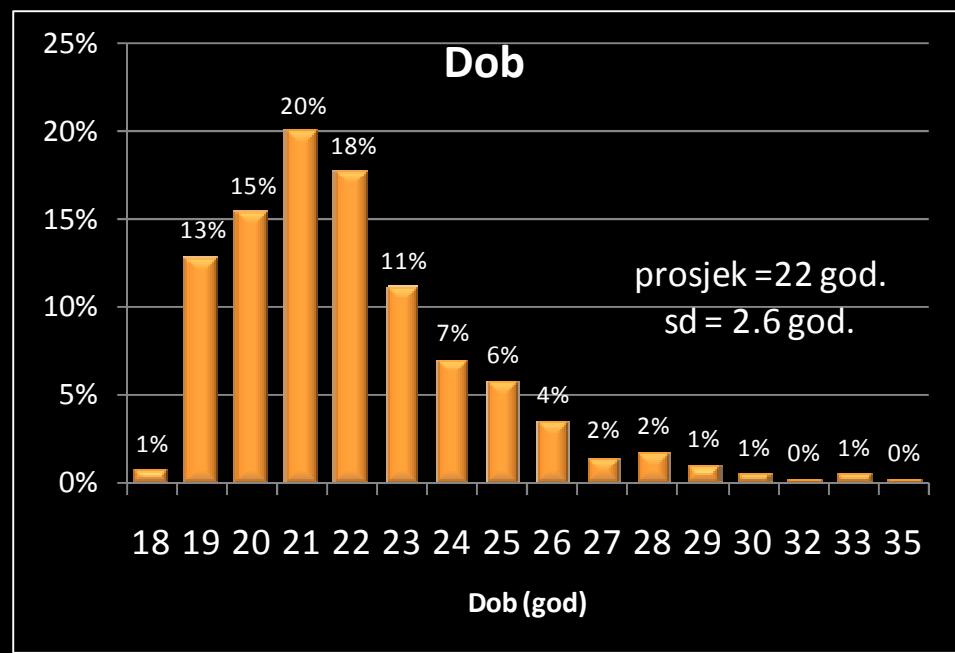
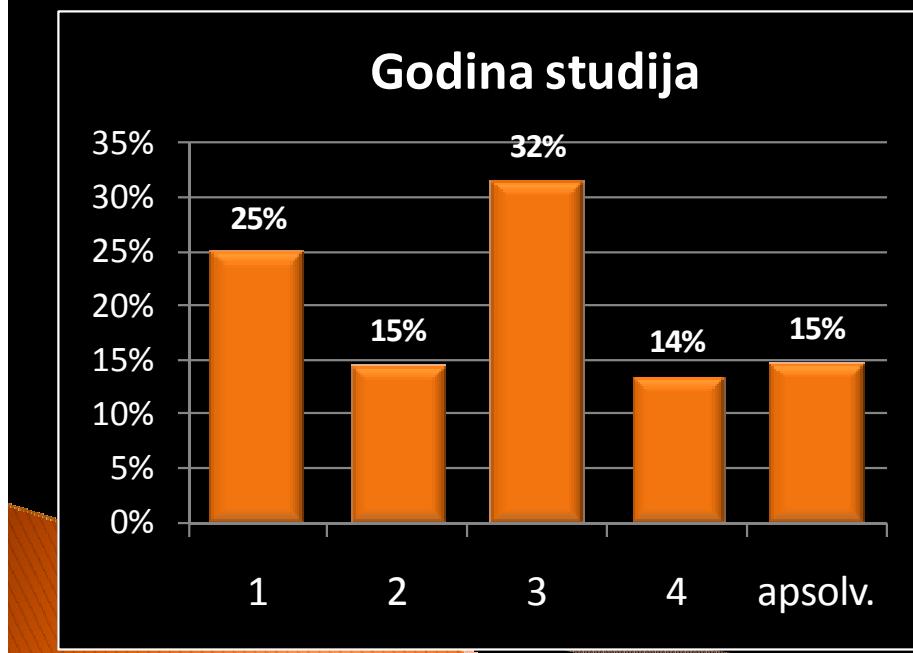
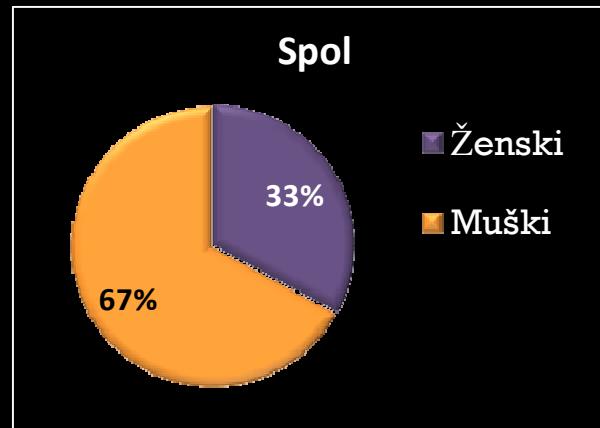
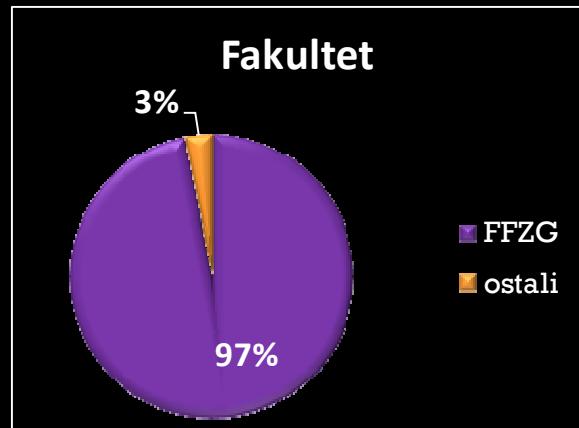
Ciljevi izlaganja

- ▶ opisati neke socio-demografske karakteristike sudionika plenuma
- ▶ provjeriti latentnu strukturu razloga prosvjedovanja i utvrditi glavne dimenzijske tipove prosvjednika
- ▶ opisati svaku utvrđenu latentnu dimenziju u kontekstu socio-demografskih karakteristika i političkih stavova sudionika plenuma

Metodologija, uzorkovanje i obrada podataka

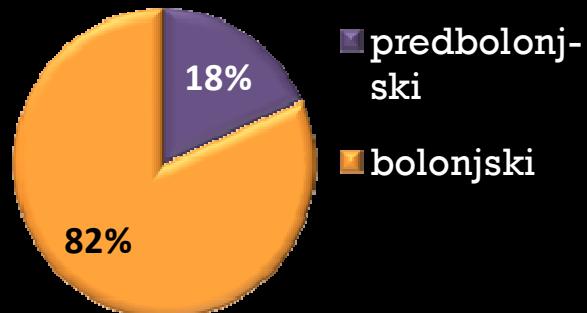
- ▶ terenski dio istraživanja proveden je metodom ankete **tijekom 4. tjedna blokade**
- ▶ korišteni anketni upitnik sastojao se od 12 instrumenata konstruiranih za potrebe ovog istraživanja (cca 200 varijabli)
- ▶ nakon plenuma distribuirano je 800 upitnika, vraćeno njih 402
- ▶ prigodni uzorak, mogući *bias* u rezultatima zbog utjecaja odziva
- ▶ analiza podataka: deskriptivna analiza, faktorska analiza (metoda glavnih komponenata), t-test, ANOVA, multipla linearna regresija

Opis uzorka

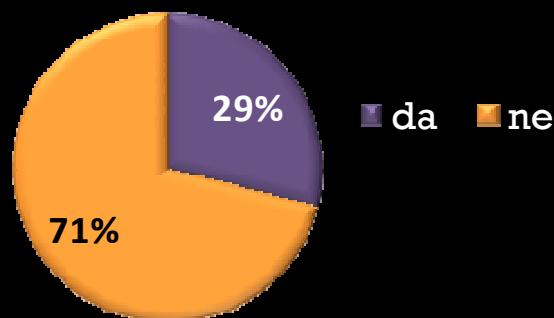

Opis uzorka

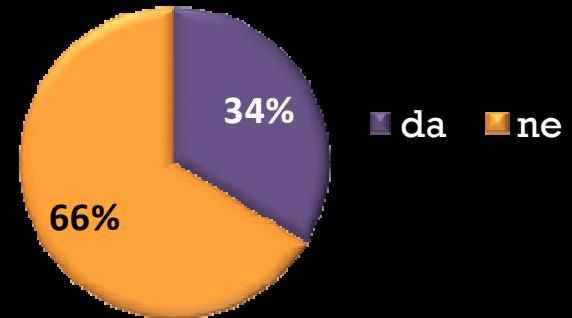
Sustav studiranja

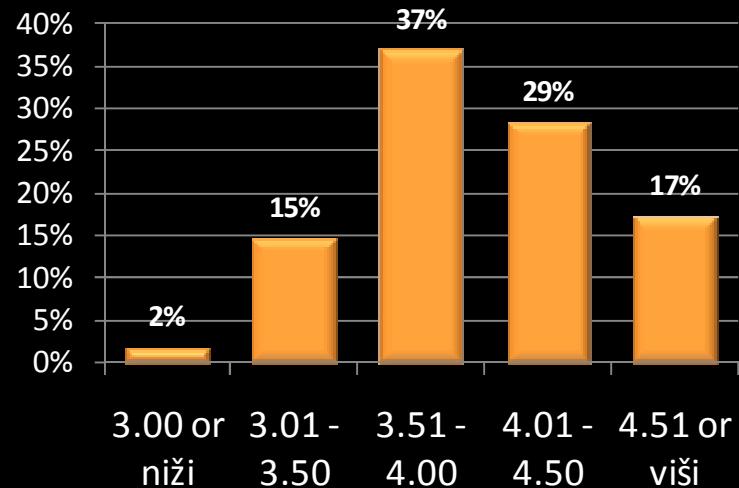
Primanje stipendije

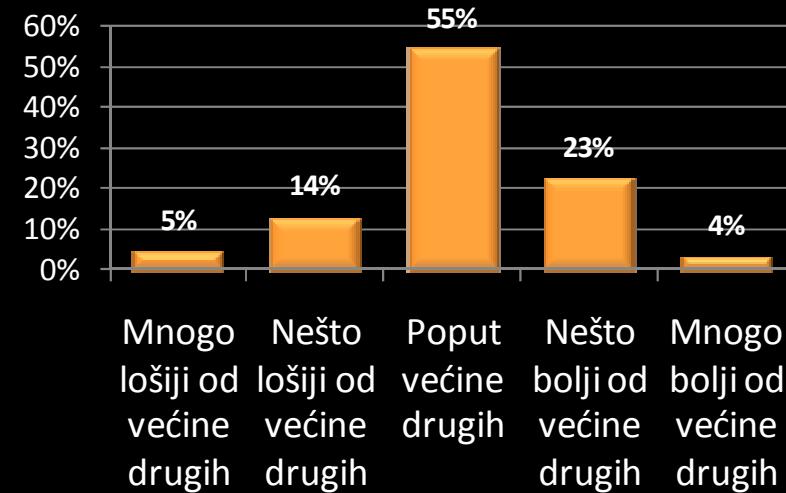
Plaćanje studija

Prosjek ocjena

Materijalni status

Tipovi prosvjednika

Polazna tipologija:

1. Kritika neoliberalističkog koncepta u visokoškolskom obrazovanju
2. Socijalna pravda
3. Mladalački konformizam
4. Liderska autopercepcija
5. „Profesionalni“ prosvjednik
6. Prosvjed kao pokriće za nerad

Deskripcija varijabli za mjerjenje tipova prosvjednika

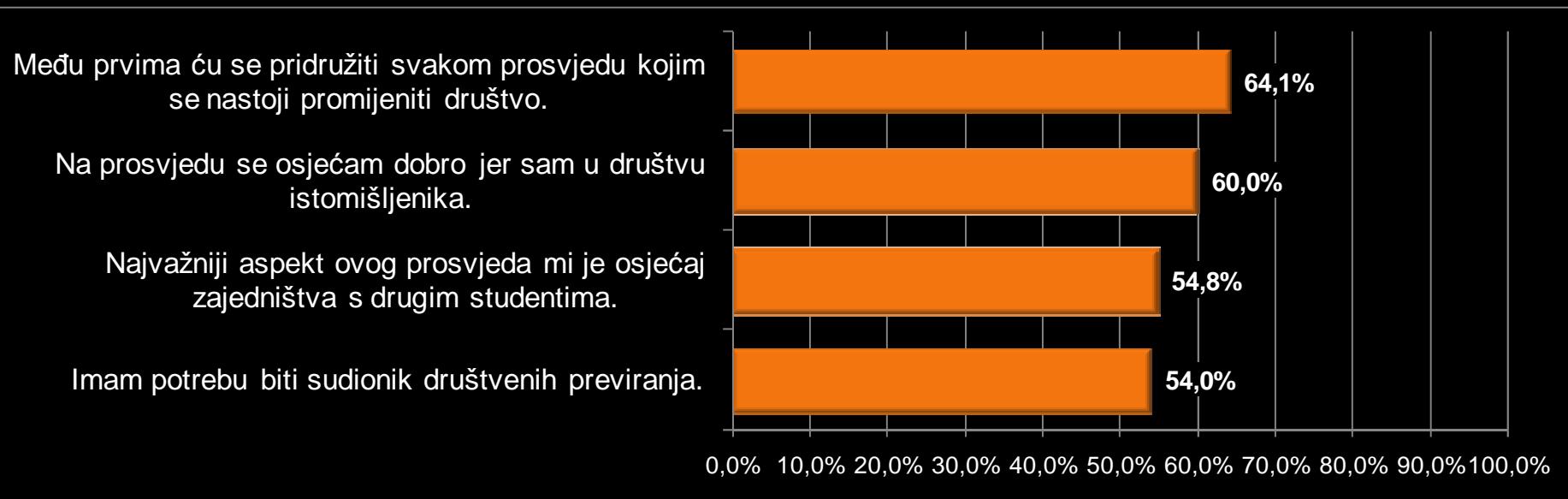
Najveće slaganje

Grafikon prikazuje sume odgovora "slažem se" i "u potpunosti se slažem" na pojedinim varijablama

Deskripcija varijabli za mjerjenje tipova prosvjednika

Umjereni slaganje

Grafikon prikazuje sume odgovora "slažem se" i "u potpunosti se slažem" na pojedinim varijablama

Deskripcija varijabli za mjerjenje tipova prosvjednika

Najmanje slaganje

Tipovi prosvjednika

- Provedena faktorska analiza, metoda glavnih komponenata, GK kriterij za zaustavljanje ekstrakcije faktora, oblimin transformacija bazične solucije
- 2 varijable isključene iz analize (Thurstoneov princip jednostavne strukture):
 - Svi ljudi moraju imati jednake šanse za obrazovanje bez obzira na njihov socijalni status.
 - Zahvaljujući ovom prosvjedu napokon su talentirani pojedinci dobili zasluženu pozornost.
- Dobiveno 6 faktora, objašnjeno 55,4% varijance instrumenta.

Tipovi prosvjednika

Faktor 1: **Socijalna kritika neoliberalizma u obrazovanju**

24. Obrazovanje nipošto ne smije biti "artikl" koji se prodaje na tržištu.	,792
14. Zabrinut sam zbog činjenice da će, ako se nastavi komercijalizacija obrazovanja, uskoro samo bogati moći studirati.	,783
27. Smatram da obrazovanje ni u kom slučaju ne smije biti vođeno interesima tržišta.	,750
16. Postojeći sustav obrazovanja vodi ka produbljivanju jaza između bogatih i siromašnih.	,693
13. Obrazovanje je jedno od temeljnih ljudskih prava i stoga mora biti dostupno svima.	,681
7. Smatram da troškove obrazovanja u potpunosti mora snositi društvo, a ne pojedinci.	,624

Tipovi prosvjednika

Faktor 2: Prosvjed kao pokriće za nerad

22. Veseli me sto zbog prosvjeda imam neočekivano mnogo slobodnog vremena.	,843
28. Baš mi je dobro došlo što ne moram ići na predavanja.	,835
10. Za mene je ova blokada odmor od fakultetskih obveza.	,826
23. Za mene je studentski prosvjed jedan veliki tulum.	,553
18. Nadam se da će nam zbog blokade profesori smanjiti količinu predviđenih obveza.	,443

Tipovi prosvjednika

Faktor 3: Liderska autopercepcija u kontekstu prosvjeda

21. Samo jake osobe poput mene mogu se nositi s izazovima ovog prosvjeda.	,734
12. Smatram se jednom od ključnih osoba ovog prosvjeda.	,728
17. Mislim da je moj osobni doprinos od velike važnosti za ovaj prosvjed.	,666

Tipovi prosvjednika

Faktor 4: „Profesionalni“ prosvjednik

2. Među prvima ću se pridružiti svakom prosvjedu kojim se nastoji promijeniti društvo.	,818
15. Imam potrebu biti sudionik društvenih previranja.	,736
8. Redoviti sam sudionik raznih prosvjeda.	,680
19. Ne mogu mirno sjediti kad se nekome nanosi nepravda.	,494

Tipovi prosvjednika

Faktor 5: Mladalačko zajedništvo

11. Najvažniji aspekt ovog prosvjeda mi je osjećaj zajedništva s drugim studentima.	,660
1. Za vrijeme ovog prosvjeda na fakultetu osjećam neopisivo pozitivnu atmosferu.	,624
25. Na prosvjedu se osjećam dobro jer sam u društvu istomišljenika.	,612
26. Nadam se da će mi poznanstva stečena u ovom prosvjedu na neki način pomoći u karijeri.	,604
9. Sudjelovanjem na ovom prosvjedu napokon mogu svima pokazati svoje sposobnosti.	,556

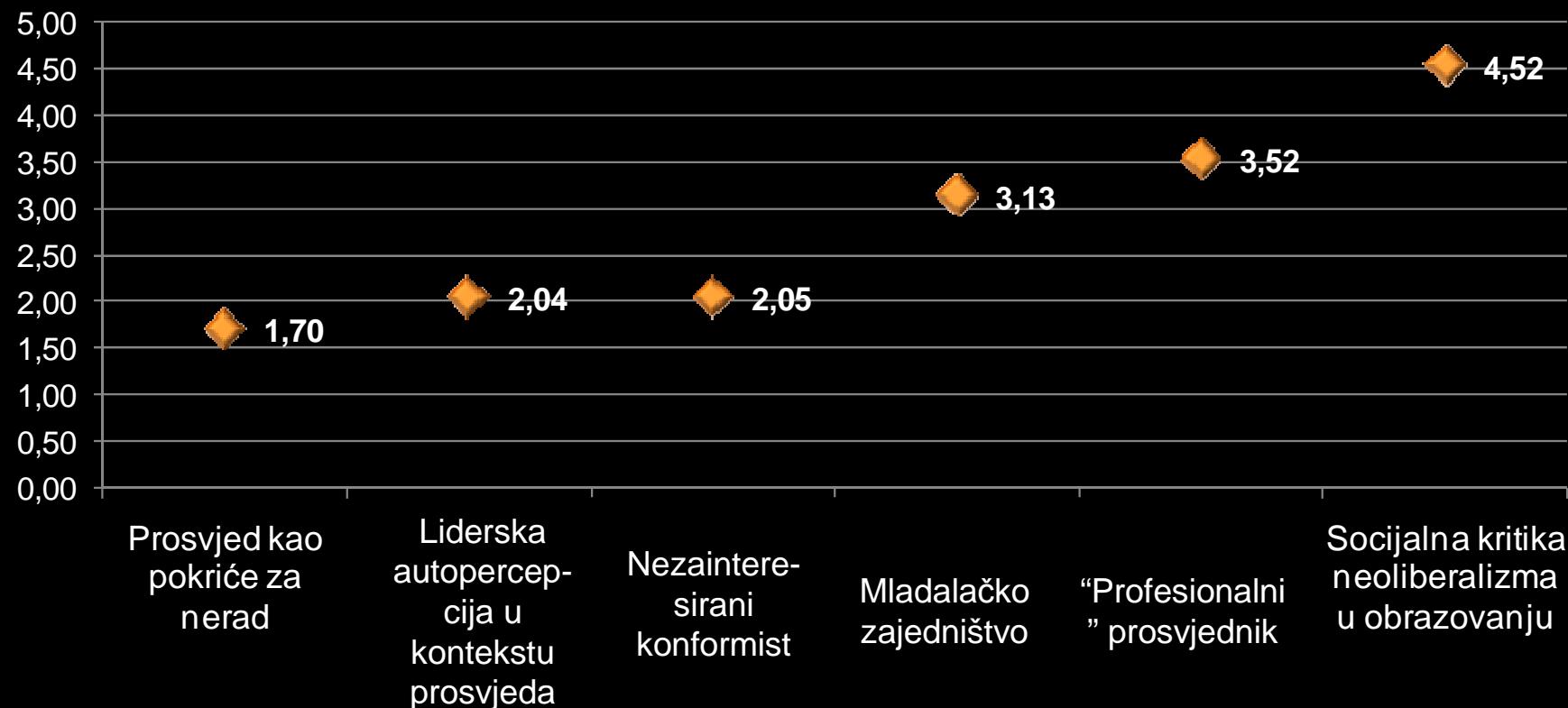
Tipovi prosvjednika

Faktor 6: Nezainteresirani konformist

6. Prosvjedujem jer i većina mojih prijatelja prosvjeduje.	,660
4. Sto se mene tiče, neka blokada traje što dulje.	,646
20. Za mene osobno nije bitan ishod prosvjedâ, već sudjelovanje u njima.	,618

Tipovi prosvjednika

Tipovi prosvjednika - aritmetičke sredine standardiziranih aditivnih skala

Matrica korelacija oblimin solucije	Socijalna kritika neoliberalizma u obrazovanju	Prosvjed kao pokriće za nerad	Liderska autopercepcija u kontekstu prosvjeda	„Profesionalni“ prosvjednik	Mladalačko zajedništvo	Nezainteresirani konformist
Socijalna kritika neoliberalizma u obrazovanju	r	1	-,148(**)	-,092	,334(**)	,164(**)
	p		,005	,084	,000	,002
	N	351	351	351	351	351
Prosvjed kao pokriće za nerad	r		1	-,092	,137(**)	-,089
	p			,084	,010	,095
	N		351	351	351	351
Liderska autopercepcija u kontekstu prosvjeda	r			1	,196(**)	,201(**)
	p				,000	,000
	N			351	351	351
„Profesionalni“ prosvjednik	r				1	,197(**)
	p					,020
	N				351	351
Mladalačko zajedništvo	r					1
	p					,010
	N				351	351
Nezainteresirani konformist	r					1
	p					
	N					351

Tipovi prosvjednika i socio-demografske karakteristike

Analizirane varijable:
spol

regija pohađanja osnovne škole

godina studija

materijalni status (samoprocjena)

plaćanje studija

primanje stipendije

prosjek ocjena na studiju

godina studija

sustav studiranja (predbolonjski/bolonjski)

Tipovi prosvjednika (zavisne varijable)	Socio-demografske karakteristike (nezavisne varijable)
Socijalna kritika neoliberalizma u obrazovanju	<ul style="list-style-type: none"> • spol ($t=-2,347$; $p<0,05$): ž > m • samoprocjena materijalnog statusa ($F=5,410$; $p<0,05$): puno lošiji, ni bolji ni lošiji > nešto bolji od većine drugih • primanje stipendije ($t=-2,209$; $p<0,05$): da > ne
Prosvjed kao pokriće za nerad	<ul style="list-style-type: none"> • godina studija ($F=4,061$; $p<0,05$): 1,3,4 godina > apsolventi • prosjek ocjena ($F=2,317$; $p<0,05$): 3.01 do 3.50 > 4.51 i veći • sustav studiranja ($t=-4,807$; $p<0,05$): bolonjski > predbolonjski
Liderska autopercepcija u kontekstu prosvjeda	<ul style="list-style-type: none"> • samoprocjena materijalnog statusa ($F=5,410$; $p<0,05$): puno lošiji > nešto bolji, puno bolji od većine drugih
„Profesionalni“ prosvjednik	<ul style="list-style-type: none"> • spol ($t=3,626$; $p<0,05$): ž > m
Mladalačko zajedništvo	<ul style="list-style-type: none"> • sustav studiranja ($t=-2,024$; $p<0,05$): bolonjski > predbolonjski
Nezainteresirani konformist	<ul style="list-style-type: none"> • regija u kojoj je pohađana osnovna škola ($F=3,121$; $p<0,05$): Istra i primorje > istočna Hrv, Zagreb

Politički stavovi

1. Nacionalizam
2. Klerikalizam
3. Situacijski socijalizam
4. Multikulturalizam
5. Ekspertokratizam
6. Europeizam

Politički stavovi

Tipovi prosvjednika	Politički stavovi
Socijalna kritika neoliberalizma u obrazovanju ($R^2=0,15$)	<ul style="list-style-type: none">• (+) Multikulturalizam ($\beta=0,283$, $p<0,05$)• (+) Situacijski socijalizam ($\beta=0,214$, $p<0,05$)• (-) Nacionalizam ($\beta=-0,137$, $p<0,05$)
Prosvjed kao pokriće za nerad ($R^2=0,16$)	<ul style="list-style-type: none">• (+) Nacionalizam ($\beta=0,364$, $p<0,05$)• (+) Europeizam ($\beta=0,142$, $p<0,05$)• (+) Klerikalizam ($\beta=0,117$, $p<0,05$)
Liderska autopercepcija u kontekstu prosvjeda ($R^2=0,09$)	<ul style="list-style-type: none">• (+) Nacionalizam ($\beta=0,279$, $p<0,05$)• (+) Situacijski socijalizam ($\beta=0,107$, $p<0,05$)
"Profesionalni" prosvjednik ($R^2=0,11$)	<ul style="list-style-type: none">• (+) Situacijski socijalizam ($\beta=0,241$, $p<0,05$)• (+) Multikulturalizam ($\beta=0,225$, $p<0,05$)
Mladalačko zajedništvo	----- (Apolitični?)
Nezainteresirani konformist ($R^2=0,11$)	<ul style="list-style-type: none">• (+) Nacionalizam ($\beta=0,250$, $p<0,05$)• (+) Europeizam ($\beta=0,197$, $p<0,05$)• (+) Situacijski socijalizam ($\beta=0,109$, $p<0,05$)

ZAKLJUČAK

- Dobiveno je 6 tipova prosvjednika, od kojih je samo jedan “čista” kritika neoliberalizma u obrazovanju
- Usprkos visokom prihvaćanju svih tvrdnji vezanih uz kritiku neoliberalističkog koncepta obrazovanja, plenumska populacija nije stavovski i politički homogena

- ▶ Zastupnici “Socijalne kritika neoliberalizma u obrazovanju” svojevrsni su konglomerat “profesionalnih prosvjednika” i mladalačkog zajedništva, od kojih manji dio ima liderske ambicije. Ovi potonji u manjoj su mjeri euforični spram sadržaja ovog faktora.
- ▶ Također: ovom su faktoru sklonije studentice, ispitanici nižeg materijalnog statusa te oni koji primaju stipendiju.

- ▶ Na planu političkih stavovima najvišu sklonost prvom faktoru pokazuju Multikulturalisti i Situacijski socijalisti, dok nešto niži stupanj slaganja pokazuju nacionalisti
- ▶ Liderstvu su skloni i nacionalisti i situacijski socijalisti
- ▶ Profesionalnom prosvjedništvu skloni su Situacijski socijalisti i Multikulturalisti

- ▶ I naposlijetku: na faktoru “Prosvjed kao pokriće za nerad” (koji je, istina, najmanje prihvaćen!) nešto više rezultate pokazuju Nacionalisti, Klerikalisti i Europeisti.

Sic itur ad astra...

HVALA!

dr. sc. Benjamin Čulig, red. prof.
Ksenija Klasnić, zn. nov.

- ▶ Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za sociologiju
- ▶ Ivana Lučića 3, 10 000 Zagreb
- ▶ bculig@ffzg.hr
- ▶ kklasnic@ffzg.hr